

درس دوم

... عفو و گذشت ...

... آیات و مفاهیم ...

آیه شریفه ۲۲ سوره نور

... وَ لِيَعْفُوا وَ لِيَصْفَحُوا

أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَ اللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

(مفط شود)

- مؤمنان باید عفو و گذشت پیشه کنند و از یکدیگر درگذرند.
- آیا دوست نمی‌دارید که خدا هم شما را ببامرزد؟ و خداوند بسیار آمرزنده و مهربان است.
- همان‌گونه که خطاکاران انتظار عفو الهی را در برابر لغزش‌ها دارند، باید خود نسبت به دیگران عفو و بخشش را فراموش نکنند.

آیه شریفه ۵۳ سوره زمر

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ

اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ (مفط شود)

- بگو: ای بندگانی که بر خود زیاده‌روی روا داشته‌اید از رحمت خداوند نومید نشوید؛ زیرا خدا همه گناهان را می‌آمرزد که او خود آمرزنده مهربان است.
- وعده بخشش خداوند در این آیه مشروط بر این است که گناهکار پس از ارتکاب گناه به خود آید، تغییر مسیر دهد، در برابر فرمان خدا تسلیم باشد و با عمل صالح، صداقت خود را در این توبه، نشان دهد.

آیه شریفه ۸۲ سوره طه

وَ إِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَ آمَنَ وَ عَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَىٰ

- و به یقین من آمرزنده کسی هستم که توبه کند و ایمان بیاورد و کار شایسته انجام دهد و سپس هدایت شود.
- خداوند کسی را که توبه کند، ایمان آورد و کار شایسته انجام دهد، می‌آمرزد و به راه راست هدایت می‌کند.

... آموزش درس ...

مفاهیم

غَفَّار ← یعنی بسیار آمرزنده (یکی از نام‌های خداوند است).

توبه ← پشیمانی از انجام گناه و تصمیم بر ترک آن

حق الناس ← حقوقی که در برابر دیگران باید رعایت کرد و حقی که آنها به گردن ما دارند.

آمرزنده پرده پوش

- همه مشکلات مردم به خاطر گناهان خودشان است.
- دعا و نماز و طلب بخشش از خداوند، مشکلات را برطرف می‌کند.
- کسی که مرتکب گناه بزرگی می‌شود، (مادامی که توبه نکند) علاوه بر اینکه دعای خودش مستجاب نمی‌شود، بلکه باعث می‌شود دعای دیگرانی که او در بین آنها است نیز، مستجاب نگردد.
- یکی از نام‌های خداوند بلندمرتبه، غفار است؛ یعنی بسیار آمرزنده.
- خداوند، آمرزنده است و آبروی شخص توبه‌کار را نمی‌برد.
- خداوند، به همه گناهکاران وعده آمرزش داده است. خداوند تمامی گناهان هر کسی را که پشیمان شده باشد و بخواهد راه درستکاری و تقوا را در پیش بگیرد، می‌آمرزد.
- خداوند بخشایشگر، نه تنها خطاهای کوچک، بلکه همه گناهان و حتی اشباهات متعدد بندگانش را نیز می‌آمرزد.

توبه

۱ پشیمانی از انجام گناه و کار زشت

۲ تصمیم بر ترک گناه

۳ انجام اعمال شایسته

شرایط توبه

حق الناس ← حقوقی که در برابر دیگران باید رعایت کرد و حقی که آنها به گردن ما دارند.

اگر حق الناس بر عهده کسی باشد، برای توبه کردن، پشیمانی کافی نیست و انسان باید حقوق مردم را جبران کند.

انسان‌های الهی

○ خداوند همان‌طور که خود بسیار آمرزنده است، بندگانش را نیز دعوت به بخشش خطاهای دیگران می‌کند.

فواید گذشت از خطاهای دیگران

۱ کسی که دیگران را به خاطر خطاهایشان می‌بخشد، در واقع رنگ و بوی صفت الهی (بسیار آمرزنده بودن) به خود می‌گیرد.

۲ موجب خشنودی خداوند می‌شود.

۳ خداوند از گناهان شخص بخشنده نیز می‌گذرد و او را می‌آمرزد.

۴ فرد بخشنده، از رحمت الهی بهره‌مند می‌شود.

۵ خداوند او را در میان مردم، عزیز و سربلند می‌سازد.

فواید گذشت از خطاهای دیگران

○ بنابراین: کسی که در هنگام خشم از خطاهای دیگران، با انتقام و تنبیه خود را آرام می‌کند، به زیان خودش عمل می‌کند.

پیامبر اکرم ﷺ می‌فرماید:

اهل گذشت باشید، بی‌تردید عفو و گذشت، بنده را عزیز و سرافراز می‌گرداند.

پس، از یکدیگر بگذرید تا خداوند شما را عزیز و سرافراز گرداند.

۱ به اشتباه خود پی برده باشد.

۲ از انجام آن پشیمان شده باشد.

۳ از روی جهالت و نادانی ظلمی کرده باشد.

زمانی گذشت از خطای فرد خطاکار موجب اصلاح رفتار او می‌شود که:

۱ جسارت آنان بیشتر شود.

۲ فرصتی برای اصلاح رفتار خود نیابند.

چشم‌پوشی از رفتار کسانی که اشتباهات خود را نمی‌پذیرند

و تصمیمی برای ترک آنها ندارند، موجب می‌شود که:

گذشت زیبا

ویژگی‌های مالک‌اشتر: فرمانده لشکر اسلام - اندام ورزیده - بلند قامت - چهره آفتاب سوخته - زخم شمشیر بر صورت (از جنگ‌های قبل) - نامش

دل شیر را آب می‌کند - پهلوانان دشمن از شنیدن نامش بر خود می‌لرزیدند.

○ مالک اشتر، برای شخصی که او را در شلوغی بازار آزرده بود، در مسجد نماز خواند، دعا کرد و از خدا خواست که او را به راه راست هدایت کند؛ چون

او بی‌دلیل مردم را آزار می‌داد و متوجه زشتی کار خود نبود.

سوالات درس

خودت را امتحان کن.

- ۱ غفار یعنی چه؟ چرا خداوند با این صفت شناخته می‌شود؟
یعنی بسیار آمرزنده، زیرا خداوند بخشایشگر نه تنها خطاهای کوچک، بلکه همه گناهان و حتی اشتباهات متعدد بندگان را نیز می‌آمرزد.
- ۲ گذشت از خطاهای دیگران، چه فایده‌ای برای انسان دارد؟
 - ۱ کسی که دیگران را به خاطر خطاهایشان می‌بخشد، در واقع رنگ و بوی صفت الهی (بسیار آمرزنده بودن) به خود می‌گیرد.
 - ۲ موجب خشنودی خداوند می‌شود و از رحمت الهی بهره‌مند می‌گردد.
 - ۳ خداوند او را در میان مردم عزیز و سربلند می‌سازد.
 - ۴ خداوند از گناهان شخص بخشنده می‌گذرد و او را می‌بخشد.
- ۳ توضیح دهید، با چه شرایطی گذشت از خطاهای دیگران، شایسته است.
فرد خطاکار:
 - ۱ به اشتباه خود پی برده باشد.
 - ۲ از انجام آن پشیمان شده باشد.
 - ۳ از روی جهالت و نادانی ظلمی کرده باشد.

جای خالی

- ۱ همه مشکلات مردم به خاطر گناهان است.
- ۲ و و طلب بخشش از خداوند، مشکلات را برطرف می‌کند.
- ۳ خداوند است و آبروی شخص را نمی‌برد.
- ۴ برای توبه کردن از حق الناس، کافی نیست و انسان باید مردم را جبران کند.
- ۵ کسی که در هنگام از خطاهای دیگران، با و تنبیه خود را آرام می‌کند، به خودش عمل می‌کند. **خشم - انتقام - زیان**
- ۶ به فرموده پیامبر اکرم ﷺ عفو و گذشت، بنده را و می‌گرداند. **عزیز - سرافراز**

درستی یا نادرستی

- ۱ خداوند، غفار است یعنی خداوند همه گناهان کسی را که پشیمان شده و راه تقوا را در پیش گرفته، می‌آمرزد.
- ۲ خداوند، همان‌طور که خود بسیار آمرزنده است، پیامبران را نیز دعوت به بخشش خطاهای دیگران می‌کند.
دلیل نادرستی: خداوند همان‌طور که خود بسیار آمرزنده است، بندگان را نیز دعوت به بخشش خطاهای دیگران می‌کند.
- ۳ خداوند، به خطاکاری که بخواهد راه رستگاری و تقوا را در پیش گیرد، وعده آمرزش داده است.
- ۴ کسی که دیگران را به خاطر خطاهایشان می‌بخشد، در واقع رنگ و بوی صفت الهی (بسیار آمرزنده بودن) به خود می‌گیرد.
- ۵ انتقام و تنبیه، در برابر خطای دیگران به انسان آرامش می‌دهد و به سود انسان است.
دلیل نادرستی: کسی که در هنگام خشم از خطاهای دیگران، با انتقام و تنبیه خود را آرام می‌کند، به زیان خودش عمل می‌کند.

تعریف مفاهیم

حقّ النَّاس: حقوقی که در برابر دیگران باید رعایت کرد و حقّی که آنها به گردن ما دارند.

آیات و احادیث

- ۱ آیه شریفه «قل یا عبادى الذین اسرفوا علی انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله إنّ الله یغفر الذنوب جمیعاً» را ترجمه کنید.
بگو: ای بندگانم که بر خود زیاده‌روی روا داشته‌اید، از رحمت خداوند نومید نشوید؛ زیرا خدا همه گناهان را می‌آمرزد.
- ۲ مفهوم عبارت قرآنی «و لیعفوا و لیصفحوا» چیست؟
مؤمنان باید عفو و گذشت پیشه کنند و از خطای یکدیگر درگذرند.
- ۳ یک پیام از آیه مبارکه «و انّی لغفارٌ لمن تاب و آمن و عمل صالحاً ثمّ اهتدی» بنویسید.
خداوند کسی را که توبه کند، ایمان آورد و کار شایسته انجام دهد، می‌آمرزد و به راه راست هدایت می‌کند.

برقراری ارتباط

ارتباط عبارات سمت راست را با عبارات سمت چپ، مشخص کنید.

الف) حق النَّاس	۱) مستجاب نشدن دعا
ب) عفو و گذشت از خطای دیگران	۲) پشیمانی از انجام گناه و تصمیم بر ترک آن
ج) ارتکاب گناه	۳) سرافرازی از جانب خداوند
د) توبه	۴) پذیرفته نشدن توبه

الف ← ۴ ب ← ۳ ج ← ۱ د ← ۲

سوالات تشریحی

- ۱ کسی که حق النَّاس بر عهده اوست، وقتی بخواهد توبه کند، علاوه بر پشیمانی از انجام گناه، چه وظیفه دیگری دارد؟
باید حقوق مردم را جبران کند.
- ۲ چشم‌پوشی از رفتار کسانی که اشتباهات خود را نمی‌پذیرند و تصمیمی بر ترک آنها ندارند، چه عواقبی دارد؟
۱ جسارت آنان بیشتر می‌شود.
۲ فرصتی برای اصلاح رفتار خود نمی‌یابند.
- ۳ مالک اشتر با کسی که در شلوغی بازار به او بی‌حرمتی کرده بود، چه رفتاری داشت؟ چرا؟
در مسجد برای او نماز خواند، دعا کرد و از خداوند خواست تا او را به راه راست هدایت کند؛ زیرا او بی‌دلیل مردم را آزار می‌داد و متوجه زشتی کار خود نبود.
- ۴ از گذشت مالک اشتر درباره فرد خطاکار، چه نتیجه‌ای می‌توان گرفت؟ (دو مورد)
۱ زمانی باید گذشت کرد که فرد خطاکار، متوجه اشتباهش بشود.
۲ دیگر اشتباهش را تکرار نکند.

تست های درس

۱ من کیستم؟ «دل شیر را آب می‌کنم و پهلوانان دشمن از شنیدن نامم بر خود می‌لرزند.»

- ۱ ابوعلی سینا
۲ ابوذر
۳ سلمان فارسی
۴ مالک اشتر

۲ چه زمانی «گذشت از خطای دیگران» موجب اصلاح رفتار آنها نمی‌شود؟

- ۱ از انجام خطایش پشیمان شده باشد.
۲ از روی جهالت و نادانی ظلمی کرده باشد.
۳ تصمیم بر ترک گناه نداشته باشد.
۴ خطا کار به اشتباهش پی ببرد.

۳ کسی که دیگران را به خاطر خطاهایشان می‌بخشد، در واقع رنگ و بوی الهی (بسیار آمرزنده بودن) به خود می‌گیرد.

- ۱ قدرت
۲ صفت
۳ عدل
۴ علم

۴ چشم‌پوشی از رفتار کسانی که اشتباهات خود را نمی‌پذیرند موجب می‌شود

- ۱ جسارت آنان بیشتر شود و فرصتی برای اصلاح رفتار خود نیابند.
۲ جسارت آنان بیشتر شود و از انجام خطایشان پشیمان شوند.
۳ فرصتی برای اصلاح رفتار خود نیابند و در هنگام خشم، با انتقام و تنبیه خود را آرام کنند.
۴ فرصتی برای اصلاح رفتار خود نیابند و از انجام خطایشان پشیمان شوند.

پاسخ تشریحی تست‌های درس

- ۱ گزینه (۴)، عبارت «دل شیر را آب می‌کنم و پهلوانان از شنیدن نام او بر خود می‌لرزند» از ویژگی‌های مالک اشتر است.
۲ گزینه (۳)، اگر فرد خطا کار تصمیم بر ترک گناه نداشته باشد گذشت از خطای او، موجب اصلاح رفتارش نمی‌شود.
۳ گزینه (۲)، کسی که دیگران را به خاطر خطاهایشان می‌بخشد، در واقع رنگ و بوی صفت الهی (بسیار آمرزنده بودن) به خود می‌گیرد.
۴ گزینه (۱)، چشم‌پوشی از رفتار کسانی که اشتباهات خود را نمی‌پذیرند، موجب می‌شود جسارت آنان بیشتر شود و فرصتی برای اصلاح رفتار خود نیابند.